

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

РЕШЕНИЕ №24

София, 12 декември 1995 г.

(обн., ДВ, бр. 1 от 2 януари 1996 г.)

Конституционният съд в състав:

Председател: Асен Манов

Членове: Младен Данаилов

Иван Григоров

Милчо Костов

Пенчо Пенев

Цанко Хаджистойчев

Тодор Тодоров

Станислав Димитров

Александър Арабаджиев

Николай Павлов

Георги Марков

Димитър Гочев

при участието на секретар-протоколита Енита Еникова в закрито заседание, проведено на 12 декември 1995 г., разгледа к. д. № 30 от 1995 г., докладвано от съдията Цанко Хаджистойчев.

Делото е образувано на 28 ноември 1995 г. по искане на главния прокурор на Република България, основано на чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията.

Конституционният съд е сезиран да обяви за противоконституционни т. 1 и 2 от Решението на 37-ото Народно събрание от 13 октомври 1995 г. (ДВ, бр. 94 от 1995 г.) за изменение и допълнение на Решението на Великото

Народно събрание за приемане на Основни положения на временен статут на Българската национална телевизия и Българското национално радио, както и "отказа на НС да приеме в посочените решения текст, регламентиращ право на ефирно време за съдебната власт и за Конституционния съд". Твърденията са за нарушение съответно на чл. 151, ал. 1, изр. 3, чл. 40, ал. 1, чл. 79, ал. 2, чл. 8 и чл. 41, ал. 2 от Конституцията. Посочено е, че освен изложените съображения трябва да се имат предвид и тези в искането на главния прокурор по к. д. № 19 от 1995 г.

С определение от 5 декември 1995 г. Конституционният съд допусна искането за разглеждане по същество. Със същото определение съдът конституира за заинтересувани страни по делото президента на Република България, Народното събрание, Министерския съвет, Висшия съдебен съвет, генералния директор на Българската национална телевизия (БНТ), генералния директор на Българското национално радио (БНР) и генералния директор на БТА.

С писмо № 102-01-318 от 8.XII.1995 г. Народното събрание изпрати становище на Комисията по радио, телевизия и БТА. Становища постъпиха също от генералния директор на БНТ, генералния директор на БНР и генералния директор на БТА. Към становището на генералния директор на БНТ трябва да се причисли писмото му № 774 от 1995 г. до председателя на съда с приложения официален документ от 81-ва редовна сесия на Правната комисия (комитет) на Европейския съюз за радио- и телевизионно разпръскване.

В становището на Народното събрание, изразено чрез Комисията по радио, телевизия и БТА, се приема, че искането на главния прокурор е несъстоятелно и несъобразено с чл. 8, чл. 79, ал. 2 и § 6 от Конституцията. Отношение относно искането за неконституционност на т. 1 от решението на Народното събрание не се взема.

Генералният директор на БНТ препраща към писменото си становище, представено по к. д. № 19 от 1995 г. Мотивира се, че "тогавашните ни аргументи са изцяло съотнесими и към настоящия случай", по-специално към искането за неконституционност на т. 2 от решението на Народното събрание. Изтъква също удовлетворението на БНТ от решението на Конституционния съд, което "до голяма степен отговори на очакванията на работещите в националните медии". В този смисъл е и писмо № 774 от 1995 г. на БНТ и приложеният към него официален документ с международно значение, който приветства решението на съда.

Генералният директор на БНР изразява също, че по настоящото дело се поддържа депозираното становище по к. д. № 19 от 1995 г. Подчертава се, че Комисията по радиото, телевизията и БТА до приемането на Закона за радиото и телевизията е "единствената работеща институция, имаща отношение към електронните медии". Трябва да се припомни, че Българското национално радио по к. д. № 19 от 1995 г. прие искането за основателно само в частта, лишаваща органите на съдебната власт от ефирно време.

Според генералния директор на БТА той не може да бъде страна по делото, защото БТА има отделен статут (ДВ, бр. 56 от 1994 г.). По тази причина счита, че не следва да представя писмено становище по делото.

Като доказателство по делото са приети стенограмите от пленарното заседание на Народното събрание, в което е гласувано решението.

За да се произнесе по направеното искане, Конституционният съд взе предвид следното:

I. Относно т. 1 от решението на Народното събрание

С решението си по к. д. 19 от 1995 г. (ДВ, бр. 86 от 1995 г.) Конституционният съд обяви за противоконституционни абзац 2, изречение второ; абзац 7, изречение второ; абзац 9, букви "в", "г", "д" и "е"; абзац 13,

изречение второ и абзац 15, изречение второ от Решението на Великото Народно събрание за приемане на Основни положения на временен статут на БНТ и БНР.

Разпоредбата на т. 1 от оспорваното решение на Народното събрание отменя същите разпоредби, които бяха обявени за неконституционни. С това се изчерпва нейното съдържание, което по предмет покрива напълно диспозитива на конституционното решение. Едни и същи разпоредби са визириани и в решението на съда, и в решението на Народното събрание.

Съгласно чл. 151, ал. 2, изр. 3 от Конституцията и тълкуването, дадено от Конституционния съд, конституционното решение проявява отменителен ефект спрямо обявения от него за противоконституционен акт. От деня на влизането в сила на решението актът не се прилага, което означава, че той загубва своето действие, престава да съществува занапред. Разпоредбата на т. 1 от решението на Народното събрание е противоконституционна, защото не е съобразена със силата и правните последици на решението на Конституционния съд, уредени с чл. 151, ал. 2 от Конституцията.

И с други свои решения Конституционният съд е обявявал разпоредби за противоконституционни, но те не са били отменявани след това от парламента. Текстът на т. 1 от решението на Народното събрание е прецедент, който е недопустим. Несъобразяването с решението на Конституционния съд е нарушение на самата Конституция.

II. Относно т. 2 от решението на Народното събрание

С тази разпоредба се създават нови изречения - второ и трето, в абзац 2 от решението на Великото Народно събрание.

1. Новосъздаденото второ изречение гласи, че до създаването на законодателна уредба Народното събрание осъществява правомощията си чрез Комисията по радиото, телевизията и БТА. Така, както е формулиран, текстът изразява, че посочената комисия ще упражнява правомощията.

Тези правомощия Народното събрание има по силата на § 6 от преходните и заключителните разпоредби на Конституцията. Те са му конституционно възложени. Конституционната норма има изключителен характер и не може да се тълкува и прилага разширително от парламента. Тя не допуска възможността Народното събрание да делегира правомощията си.

Ето защо новото изречение второ в абзац 2 е противоконституционно.

2. Новосъздаденото трето изречение в абзац 2 от своя страна се състои от три части.

а. Според първата от тях Комисията по радиото, телевизията и БТА дава становище и взема решения по "кандидатури за генерални директори на Българската национална телевизия, Българското национално радио и БТА и ги предлага на Народното събрание за избиране и освобождаване". Разпоредбата не е нова. Тези правомощия съществували преди нея в Основните положения на временен статут на БНТ и БНР като букви "а" и "б" на абзац 9, който с т. 3 от решението на Народното събрание от 13.X.1995 г. е променен.

Конституционният съд с решението си по к. д. № 19 от 1995 г. не намери посочените разпоредби, абзац 9, букви "а" и "б", за противоконституционни. Съображенията за това запазват сила и сега, поради което разглежданата разпоредба не е неконституиционна.

б. Останалите две части от новосъздаденото трето изречение в абзац 2 са противоконституционни. Те предвиждат Комисията по радиото, телевизията и БТА да дава становище и взема решения по:

"предложенията за колективни органи на ръководство на Българската национална телевизия, Българското национално радио и БТА, направени от генералните им директори;

структурата, правилниците за дейността и програмните схеми на Българската национална телевизия, Българското национално радио и БТА".

Тези разпоредби не внасят нищо ново. Те възпроизвеждат разпоредбите на абзац 9, букви "в", "г" и "д", които са обявени от Конституционния съд за противоконституционни. Както е посочено в мотивите на решението по к. д. № 19 от 1995 г., БНТ и БНР не са изпълнителни органи. Те са, а и БТА, "самостоятелни, автономни, общонационални и надпартийни институти". Недопустимо е от гледна точка на Конституцията парламентарната Комисия по радиото, телевизията и БТА да утвърждава колективните им органи на ръководство, както и техните структури, правилници за дейността и програмни схеми. Това означава намеса в дейността на тези институти и присвояване на изпълнителни (управленски) функции от помощен орган на законодателна власт, какъвто е въпросната комисия. Нарушени са съответно чл. 40, ал. 1, чл. 8, 39, чл. 41, ал. 1 и чл. 79, ал. 2 от Конституцията.

Както отмяната с акт на Народното събрание на разпоредби, които са били обявени за противоконституционни (по-горе, раздел I), така и възпроизвеждането на такива разпоредби в нов акт на парламента представлява незачитане на решението на Конституционния съд и на неговите правни последици. Незачитането засяга един от основните принципи, залегнал в чл. 4, ал. 1 от Конституцията, който прокламира, че Република България е правова държава и се управлява според Конституцията и законите в страната.

III. Относно искането за ефирно време

Искането посочва, че след като не е осигурено ефирно време за съдебната власт и за Конституционния съд, макар този въпрос да е бил обсъждан при гласуването на решението на Народното събрание, е "налице противоконституционен отказ на НС". Позовава се на решението на

Конституционния съд по к. д. № 19 от 1995 г. Според искането са нарушени чл. 8 и чл. 41, ал. 2 от Конституцията.

Поначало Народното събрание не е конституционно задължено да приема всяко направено предложение, всеки "отказ" не е неконституционен. Това не се отнася за някои категории актове, например ежегодните бюджетни закони - вж. решение по к. д. № 13 от 1995 г. (ДВ, бр. 93 от 1995 г.). Процесният случай обаче е друг. Той се отнася до решение на парламента, внасящо изменения в акт, който има временен характер и е приет преди образуването на Конституционния съд. Не става дума за основно, генерално уреждане на проблема, което трябва да стане със закон. Искането в тази му част е неоснователно.

Приемайки това, Конституционният съд потвърждава становището си, изразено по к. д. № 19 от 1995 г. До създаването на законодателна уредба за БНТ, БНР и БТА с ефирно време трябва да могат да разполагат както представителите на трите власти, така и Конституционният съд, за да се гарантират правата на гражданите по чл. 41, ал. 2 от Конституцията да получават информация от държавните органи или учреждения по въпроси, които представляват за тях законен интерес.

По тези съображения и на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията Конституционният съд

РЕШИ:

1. Обявява за противоконституционна разпоредбата на т. 1 от Решението за изменение и допълнение на Решението на Великото Народно събрание за приемане на Основни положения на временен статут на Българската национална телевизия и Българското национално радио, прието от 37-о Народно събрание на 13 октомври 1995 г. (ДВ, бр. 94 от 1995 г.).

2. Обявява за противоконституционна т. 2 от същото решение на Народното събрание относно новосъздаденото второ изречение в абзац 2, а именно:

"До създаването на законодателна уредба (съгласно § 6 от преходните и заключителните разпоредби на Конституцията на Република България) Народното събрание осъществява правомощията си чрез Комисията по радиото, телевизията и БТА",

както и новосъздаденото трето изречение към същия абзац в частта му относно Комисията по радиото, телевизията и БТА да дава становища и взема решения по:

"предложенията за колективни органи на ръководство на Българската национална телевизия, Българското национално радио и БТА, направени от генералните им директори;

структурата, правилниците за дейността и програмните схеми на Българската национална телевизия, Българското национално радио и БТА".

3. Отхвърля искането на главния прокурор от 28 ноември 1995 г. в останалата му част.

Председател: Асен Манов